

denen dienen moeten". Bedoeld zijn daar de verstrooiden, die na de Ballingschap in Egypte woonden. Ook in Joh. 7:35 is er van „de verstrooide Grieken", d.i. de Joden, die tengevolge der ballingschap buiten het erfland der Vaders woonden, sprake; en in Jak. 1:1 van „de twaalf stammen, die in de verstrooiing zijn", d.i. van Israël in geestelijken zin, het vernieuwde Israël, dat uit bekeerde Joden, die in Syrië woonden bestond. Maar na de verwoesting van Jeruzalem komt het met den vloek des Heeren beladen in de eigenlijke en eeuwenlange verstrooiing onder de volkeren der aarde.

Dr A. Kuyper schreef in Om de Oude Wereldzee, in 't hoofdstuk over Het Joodsche probleem: „Israël onder de Volken is en blijft een providentiële wonder voor wie in de profetieën geloof, een onoplosbaar raadsel voor wie ze verwerpt. Een volk van nog geen vier miljoen in het getal, omringd door de Philistijnen, Edomieten, Moabieten, Ammonieten, Pheniciërs en Syriërs vlak op zijn grens; en bedreigd, aangevallen en ten ondergebracht door Assyriërs, Babyloniërs, Grieken, Perzen, Egyptenaars en Romeinen, is uitgezwerm naar alle windstreken tot diep in het hart van Azië, langs heel Afrika's noordkust, heel Europa over, tot in Amerika, en zelfs tot in Australië. Het is in die uitzwerming verviervoudigd in aantal. Het heeft de hardste en wreedste vervolgingen doorstaan. En terwijl niet alleen Philistijnen, Pheniciërs, Moabieten en Ammonieten, maar ook Assyriërs en Babyloniërs, als rijk en als volk, spoorloos verdwenen zijn, heeft uit de volkerenmassa, in wier midden Israël opkwam, alleen het Joodsche volk zich als natie, als samenghangend geheel, weten te handhaven, nu reeds 30 eeuwen lang, en beschikt, dank zij zijn talent en geldmacht, thans nog over een wereldpositie, die allerwegen ontzag, soms zelfs schrik en angst inboezemt, en een algemeene contra-actie in het anti-semitisme deed opkomen."

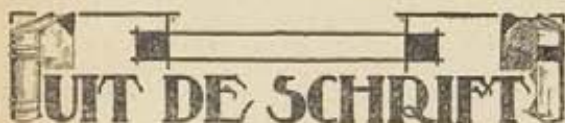
Wij staan bij het Jodendom dus wel voor verschillende vragen.

Na dit inleidend artikel over de Verstrooiing der Joden en haar oorzaak hoop ik de volgende punten (behoudens eenige wijziging) achtereenvolgens te behandelen:

iets over het Anti-semitisme,
de motieven voor de Jodenvervolgung,
de onuitroeibaarheid der Joden,
ons oordeel over de vervolgingen,
de bedoeling van het Zionisme,
of God Kanaän aan de Joden heeft terugbeloofd,
de bekeering der Joden en al of niet afzonderlijke kerkformatie.

Z.

JOH. J.

UIT DE SCHRIFT

Twee zwaarden.

En zij zeiden: Heere! ziehier twee zwaarden. En Hij zeide tot hen: Het is genoeg. Luk. 22:38.

Naar deze woorden verwees de bekend geworden bul Unam Sanctam (1302) van Bonifatius VIII, die de pauselijke macht ontvouwde: twee zwaarden zijn haar toevertrouwd, een geestelijk en een tijdelijk. „Want toen de apostelen zeiden: ziehier twee zwaarden, n.l. in de kerk, wijl de apostelen spraken, toen heeft de Heere niet geantwoord, dat dit te veel was, maar dat het genoeg was. Voorzeker verstaat hij, die ontkent, dat de pauselijke macht ook een tijdelijk zwaard voert, het woord des Heeren slecht, dat Hij sprak: keer uw zwaard weer in zijn scheede. Beide zijn dus in de macht der kerk: een geestelijk en een stoffelijk zwaard. Maar wel is waar zoo, dat het laatste vóór, het eerste echter dóór de kerk moet worden gehanteerd. Het geestelijke door de priesters; het stoffelijke door de hand van koningen en krijgvoerders, maar dan toch naar den wil van den paus, en zoolang hij het dult." De bul gaat zelfs zoo ver, dat het geloof aan de absolute macht van den paus voor alle schepselen noodzakelijk tot zaligheid wordt genoemd. Het is zeker wel de diepzinnige ironie der historie, dat met dezen paus de pauselijke macht haar toppunt bereikt had, en de Avignonsche ballingschap, straks het pauselijke schisma, volgden, met alle daarmee gepaard gaande verbastering van het pausdom. Toch bracht zelfs de jongste keuze van een nieuwen paus de leer der twee zwaarden weer in herinnering. Nog steeds is Rome niet slechts geestelijk, maar ook wereldlijk georiënteerd; en bij zijn kroning is het ook dezen nieuwen paus weer toegeroepen: „Weet het wel, dat gij zijt de vader van koningen en keizers, de gebieders der volkeren, de stedehouder van onzen Heer en Heiland Jezus Christus op aarde!" Nog in 1886 werd uitgesproken: „De paus is de eenige, zelfstandige autoriteit, alle anderen zijn slechts afgeleide majesteiten." Dit alles ligt diep in de Roomsche kerkleer verankerd, en heeft beteekenis voor de tegenstelling van Rome en de Reformatie, al

schenken we daar tegenwoordig helaas niet zooveel aandacht meer aan.

Het dunkt ons voor Rome een pijnlijke zaak, dat rustige overdenking van de woorden der discipelen over de twee zwaarden toont, dat ze in onverstand gesproken werden. Hoe menigmaal Jezus ook reeds over Zijn lijden en sterven gesproken had, en daarbij steeds ook weer in het licht gesteld had, dat zij, de discipelen, achter Hem zouden komen op den kruisweg, en den drinkbeker zouden drinken, dien Hij nu dronk, en met den doop gedoopt worden, waarmee Hij thans gedoopt werd, nog steeds verstonden zij Zijn woorden niet, noch den ernst der tijden. Ze wilden strijden voor Jezus; met Hem in de gevangenis, en in den dood gaan; en ze verstonden niet, dat Jezus moest overgeleverd worden in de handen der zondaren, en gedood worden; en nog veel minder, dat het hún straks evenzoo zou vergaan. Ze moesten dat echter toch weten. De tijd voor dit alles was reeds zeer nabij. De ure was gekomen, en de macht der duisternis; niet slechts voor Jezus, maar ook voor de Zijnen. Ze zouden het nu heel spoedig ondervinden. Daarom zei Jezus het hun nogmaals, in eindeloos geduld; nu met een tegenstelling, om het onderscheid van vroeger en thans goed te doen uitkomen. Vroeger konden ze op reis gaan zonder geld en allerlei reisbenodigdheden; de menschen ontvingen hen gaarne en hartelijk, gul en gastvrij, juist als discipelen van Jezus, den grooten leeraar en wonderdoener. Maar nu staat het volk gansch anders tegenover Hem. Hij heeft de massa teleurgesteld, omdat Hij geen aardsch koninkrijk bracht; geen macht en geluk hier op aarde; geen verlossing van de vijanden; maar alleen zaligheid en zondevergeving, en een geestelijk koninkrijk. Teleurgesteld zal het volk van nu aan geen Hosanna meer roepen, maar kruis Hem schreeuwen, en wie bij Hem behooren zullen van nu aan dezelfde vijandschap ontmoeten. Daarom moeten de discipelen er op bedacht zijn, van nu aan voor zichzelf te zorgen, niet alleen voor hun voedsel en onderhoud, maar zelfs voor het behoud van hun leven. Bij de onweerstandelijk opkomende vijandschap tegen Jezus en de Zijnen, gaat zelfs hun leven gevaar lopen. Ze zullen dit nu eerst aan Jezus zien.

Treuren de discipelen over deze veranderde verhoudingen? Zijn ze er verbaasd over? Begrijpen ze maar niet, waarom alles nu zoo loopt? Gaat het zoo dwars tegen hun verwachtingen in? Laten ze er dan toch oog voor krijgen, dat het reeds vanouds alzoo voorzeggd was door Gods Woord, en dat dit alles niets anders is dan de vervulling van de Schriften tot het einde toe. Alles moet volbracht worden tot het einde wat Gods Woord voorzeggde. Ook Jezus' leven moet zóó ten einde toe verlopen. Dit is de eenige maastaf voor Zijn leven. Maar als Hij heengaat als een misdadiger, dan zullen zij in Zijn lot deelen. De tijden worden nu zeer ernstig. En dat is naar Gods wil en welbehagen, naar Zijn raad en plan, in de Schriften geopenbaard.

Maar de discipelen realiseeren zich dit alles niet, en, waar Jezus over een zwaard sprak, dat ze zouden moeten koopen, antwoorden ze volijverig, als trouwhartige kinderen, in onverstand: „Heere! ziehier twee zwaarden!" Ze vinden het prachtig, Jezus te kunnen toonen, dat ze niet geheel onvoorbereid zijn; en ze bemerken zelf niet, dat ze hier weer even kinderlijk over zwaarden praten, als eens over brooden, toen Jezus hen gewaarschuwd had voor den zuurdeesem der Farizeë. Matth. 16:5-12.

Jezus antwoordde kort: „Het is genoeg". Ze behoeven zich daar nu verder geen zorgen over te maken. Zoo is het wel goed. Zoo is het voldoende. Ze behoeven niet naar méér wapenen uit te zien. Ze zullen het heel spoedig wel ondervinden en wat er nu geschieden gaat, en dat zal hen leeren. Dan zullen ze Jezus' woorden beter verstaan. Er was nog zooveel, dat ze nu nog niet verstonden, maar later uit de feiten leeren zouden, Joh. 13:7; Jezus moest in dezen tijd nog wel meer maar kort afdoen, waarover hun later het licht zou opgaan, Joh. 18:12v. Daarom maakt Jezus hier thans ook, met enkele woorden, een einde aan het gesprek. Hij haast niet, en overhaast nooit. Hij heeft het hun gezegd; straks zullen ze 't gaan ervaren, dat Hij, en zij met Hem, met de misdadigen gerekend worden. Zijn leven was lijden tot het diepste punt toe, om der zonden wil. De discipel is niet boven den meester, noch de dienstknecht boven zijn heer; het zij den discipel genoeg, dat hij worde gelijk zijn meester, en de dienstknecht gelijk zijn heer. Indien zij den Heer des huizes Beëlzebul hebben geheeten, hoeveel te meer Zijne huisgenooten, Matth. 10:24v. Daar heeft Jezus de Zijnen bij het afscheid nog telkens weer aan herinnerd; hier en ook Joh. 15:20.

Het blijkt moeilijk te leeren voor de menschen, dat dit leven lijden moet zijn vanwege de zonde, naar Gods wil. Wij allen grijpen naar heerlijkheid en heerschappij; en het dienen en zichzelf overgeven ligt ver van ons af. Het is niet alleen Rome, dat nog altijd twee zwaarden voeren wil, maar ook wij laten ons gaarne gelden. Het eschatologisch leven in spanning en verdrukking, als gasten en vreemdelingen op de aarde, ruilt elk mensch van

nature gaarne in voor een leven, waarin wij het reeds gegrepen hebben, en waarin we er reeds zijn! Het blijft de groote verzoeking, of we in geringheid en dienst, in lijden en strijden kunnen wachten op onzen Heer, totdat Hij ons tot koningen en priesters Gode en den Vader maakt. Wij kunnen het vaak niet. Jezus kon het wel. Tot het einde. En Gode zij dank: Zijn leven in lijden en sterven tot het einde bedekt onze tekortkomingen hierin.

E. V.

A. R.

KERKELIJK LEVEN

Reisindrucken. (IV.)

Over „Jeruzalem" en omgeving.

Zooeven ben ik de Mississippi-rivier gepasseerd. Als kind had ik voor dien naam altijd een onbestemden eerbied. En nu ik in het vóór-Mississippi-gedeelte van de route Chicago—Newton (want ik ben op weg naar Pella, de Scholte-stad, alwaar ik morgen driemaal hoop te preeken), enkele brieven heb afgedaan, kan ik eindelijk weer eens wat gaan schrijven voor „De Reformatie". 't Is al weer heel lang geleden, dat ik 't deed; en de laatste copie is me reeds gedrukt onder de oogen gekomen; want tot mijn eigen verrassing kan ik om blad hier geregeld lezen, waarheen ik ook reis, zonder dat 't me van Goes wordt toegezonden. Schrijven was evenwel eerder me niet mogelijk. 't Is hard werken geweest, maar ook mooi werken.

Dat ik in Grand Rapids aangekomen was, begrepen de lezers reeds. Daar is de Theol. Hoogeschool van onze zusterkerk. Mijn hart klopte dus van puur broederbloed. Hoe zou 't zijn? Zou ik er op mijn gemak zijn? Na de van uit Nederland geoefende invloeden van verdachtmaking.

Op die vraag zou ik anders dan vroolijk moeten antwoorden, wanneer ik tegen den zesden hoogleeraar te Kampen of tegen 't promotierecht van Kampen was. Voor wie tegen die beide is, moet Grand Rapids wel een oord zijn om spoedig te verlaten. Stel u voor: ze hebben daar zomaar zes volledige theologische professoren! En dat aan een school, die uitgaat van een veel kleinere kerkengroep, dan de Nederlandsche Gerl. Kerken zijn! Een school, die thans een aantal studenten heeft, dat, zelfs als ik de dominees-studenten (!!!) o schrik van menigen nederlander!) meereken, veel geringer is dan het aantal der te Kampen ingeschrevenen. De broeders, die nu al vast den zesden hoogleeraar te Kampen tegenwerken (ik had er pas op gerekend tegen synodetijd, maar helaas, ik las prof. Greijdanus' opmerkingen contra prof. Grosheide's ijvering dienangaande) zouden hier zich dus wel wat ongemakkelijk voelen. Ondergeteekende evenwel niet. Integendeel, ik heb respect voor een betrekkelijk kleine kerkengroep, die haar eigen school goed en ruim en onbenepen verzorgt, en geen last van tegenwerking heeft. En dan dat promotierecht! We hebben 't vaak vernomen, dat een opleidingschool, die van de kerken uitgaat, niet meer doceeren of in geen vak meer examineeren mag, dan net precies voor de kerkelijke bediening noodig is; ze moet strikt blijven staan bij wat iemand noodig heeft, om predikant te worden. Mondjesmaat. Maar wie zóó redeneert, die zou al wederom hier in Grand Rapids zich zwaarlijk begeven. Stel u nogmaals voor: de faculteit (aldus heet het college van theologische hoogleeraren hier zóó maar), verleent niet minder dan TWEE wetenschappelijke graden, die men NIET noodig heeft, om predikant te kunnen worden. Wat is dat nu, o gij Nederlandsche broeders, zusters, wat is dat nu: afval of ontwijking? Wie vóór: „afval" stemt, moet voorloopig maar niet naar Grand Rapids toe; misschien is zelfs prof. Hepp dat met me eens. Maar wie met mij stemt vóór: „ontwijking", die kan hier in Grand Rapids onbekommerd ademen. Hetgeen ik dan ook dankbaar gedaan heb. Ik hoop nu maar, dat prof. dr V. Hepp als mede prof. dr H. H. Kuyper, die de punten, waarin ik van hen verschil, nog al van betekenis bleken te achten, óók voor de broeders van Grand Rapids, zoo langzamerhand de punten van verschil tusschen hen zelf en „de leiders der Chr. Ref. Church" óók eens van betekenis zullen blijken te achten voor de broeders en zusters in Nederland. Want één ding is zeker: de zwarte vonnissen, die in Nederland (als 't over Kampen ging) geveld zijn over een practijk, als in Grand Rapids doorkalm gevolgd wordt, zijn tienmaal scherper, en honderdmaal taaier, dan de vonnissen, die ik in achter mijn rug geschreven brieven heette geveld te hebben over de meeningen van particuliere personen inzake de gemeene gratie (één er van heb ik al gelezen).

O, o, nu draaft hij door, hoor ik iemand zeggen. Maar deze iemand vergeet, dat bij de debatten over Kampen's promotierecht de Heere Christus zelf betrokken is geworden. Niet, dat sommige menschen het niet verkozen, maar dat de Heere het niet wilde, is aan ons verteld. Zoodat ik maar zeggen wil, dat „De Heraut" en „Credo" thans best eens kunnen gaan schrijven over de geschilpunten, die Zij hebben met de leiders der amerikaansche kerk. Verandering van spijt doet hun lezers eten. Misschien wordt tegen prof. Aalders' voorgenomen bezoek aan Amerika dan óók wel bezwaar ingebracht. Want het gaat natuurlijk alles recht en billijk en vooral: open toe!

Maar deze iemand vergeet, dat bij de debatten over Kampen's promotierecht de Heere Christus zelf betrokken is geworden. Niet, dat sommige menschen het niet verkozen, maar dat de Heere het niet wilde, is aan ons verteld. Zoodat ik maar zeggen wil, dat „De Heraut" en „Credo" thans best eens kunnen gaan schrijven over de geschilpunten, die Zij hebben met de leiders der amerikaansche kerk. Verandering van spijt doet hun lezers eten. Misschien wordt tegen prof. Aalders' voorgenomen bezoek aan Amerika dan óók wel bezwaar ingebracht. Want het gaat natuurlijk alles recht en billijk en vooral: open toe!

1) Een term uit het door De Heraut overgenomen Banner-artikel.

Maar
lingen,
niet den
een nabe
Trouw
wel stien
la Grand
zoo bang
een slag
gratie? V
om al c
kan hij
Want
debat, di
en predi
het gebo
heeft
gaderin
ook op l
heele
alge
matis
wederleg
leeraar
was mij
form
niet
1924. C
en acht
lingen (e
het achte
amerika
schen de
hoop, des
ter zake
zoet vro
zeker ik
Ik ben b
nauwkeu
toogen,
Kamper
dat de k
zullen ze
Hepp te
daar is
bezorgd?
Ergo:
Grand E
uitbouw!
In dat
meene gr
Gods wil
vereenig
ten ver
heel erg,
dat óók
schilt.
Intusse
Mississi
mogen w
daarom
blijf in G
ken voor
amerika
de betee
tot „bez
cist heeft
wachten
deeren; e
minder
d' rüber.
teur „n
figuere n
maal zul
dus van
dat gaan
apreken
achterbak
Banner"
En dan
eigen gel
geloopen
sema één
lang vóór
lid is, da
den Bann
aan één
Althans,
Wil ik
geteekend
niet behc
leiders d
tot nu to
den. Ma
U is hee
Erdman
uw tour
zich getr
gedraagt
maar ook
Vreemd,
Banner-r
Beets in
nen mede
wien u
kende. Ik
sorbale t
telijk var
uit eigen
kort gele

en, waarin wij het
arin we er reeds
zoeking, of we in
in strijden kunnen
Hij ons tot konin-
Vader maakt. Wij
n het wel. Tot het
leven in lijden en
ze tekortkomingen

A. R.

III
LEVEN

" en omgeving.
vier gepasseerd. Als
id een onbestemde
ssissippi-gedeelte van
ik ben op weg naar
orgen driemaal hoop
gedaan, kan ik ein-
ven voor „De Refor-
eden, dat ik 't deed;
rukt onder de oogen
rassing kan ik ons
ik ook reis, zonder
nden. Schrijven was
t 't is hard werken

omen was, begrepen
loogeschool van onze
n puur broederbloed
gemak zijn? Na de
oeden van verdacht

vroolijk moeten ant-
zesden hoogleraar
it van Kampen was
t Grand Rapids wel
ten. Stel u voor: ze
ge theologische pre-
die uitgaat van een
nederlandsche Geref.

een aantal studenten
lees-studenten (!!!)
meereken, veel ge-
pen ingeschreven.
esden hoogleraar te
as op gerekend tegen
prof. Greijdanus' op-
s ijfving dienaar-
wat ongemakkelijk
niet. Integendeel, ik
kleine kerkengroep,
n en onbenepen ver-
ag heeft. En dan dat
vernomen, dat een
en uitgaat, niet meer
amineeren mag, dan
bediening noodig is;
wat iemand noodig
ndjesmaat. Maar wie
hier in Grand Rapids
naals voor: de facul-
theologische hoog-
et minder dan TWEE
NIET noodig heeft.
Wat is dat nu, o gij
it is dat nu: afval of
emt, moet voorloopig
misschien is zelfs
r wie met mij stemt
er in Grand Rapids
ik dan ook dankbaar
prof. dr V. Hepp alle
punten, waarin ik
kenis bleken te ach-
nd Rapids, zoo lang-
tusschen henzelf en
1) ook eens van be-
voor de broeders en
ig is zeker: de zwart
tover Kampen ginel
Grand Rapids dood-
scherper, en hondert
ik in achter mijn
veld te hebben over
sonen inzake de ge-
al gelezen).

niemand zeggen.
bij de debatten over
Christus zelf betrok-
ge menschen het
te het niet wilde, de
zeggen wil, dat „De
kunnen gaan schrij-
ZIJ hebben met „de
erandering van spij-
wordt tegen prof.
Amerika dan ook
gaat natuurlijk alles
el

it overgenomen Banner-

Maar kom: de sneeuw ligt daar zoo mooi op de hel-
lingen, als ik van mijn copie op zie, en ik moet maar
niet den humor verliezen. Ik kan later nog wel eens
een nabetrachting geven in deze richting.

Trouwens, wie weet? Misschien, dat de broeders straks
wel stemmen vóór een ontwikkeling van Kampen à
la Grand Rapids. Prof. Hepp immers was in 1936 er
zoo bang voor, dat men de Chr. Ref. Church van Amerika
een slag in het gezicht zou geven vanwege de gemeene
gratie? Vandaar — zullen we maar zeggen — „vandaar“
om. al dat vreemde rumoer destijds. Nu, op dit punt
kan hij wel letwat rustig gaan worden.

Want in een zeer prettige en vlotte bespreking-met-
debat, die ik inzake de gemeene gratie met professoren
en predikanten der Chr. Ref. Church mocht hebben in
het gebouw der Theol. Hoogeschool te Grand Rapids,
heeft één der theologische professoren mij in volle ver-
gadering gezegd, wat hij later, met verlof tot publicatie,
ook op papier gezet heeft, dat de bekende drie punten
heelemaal geen „drie punten van de
algemeene genade“ zijn, en géén dog-
matische formulatie als zoodanig, doch een
wederleggende. Letterlijk lees ik in wat bedoelde hoog-
leeraar (prof. dr M. J. Wijngaarden) zoo vriendelijk
was mij te schrijven: „een dogmatische
formuleering, als zoodanig, werd
niet beoogd door de Synode van
1924. Cf. Acta, pagina 149“. Ik ben daar heel blij mee,
en acht, in het licht van deze ophelderende medede-
lingen (die ik later wel breder hoop weer te geven)
het achterbaksche gewurm van nederlanders tegenover
amerikanen tegen mij nóg dommer, en den vrede tus-
schen de amerikaansche broeders, dien ik zeer vurig
hoop, des te meer bereikbaar. Maar dat doet thans niet
ter zake. Ik denk maar weer aan prof. Hepp, die suiker-
zoet vroeg, of men niet bezorgd mocht zijn? Zeker,
zeker ik ben het ook, collega. Ik ben bezorgd over u.
Ik ben bezorgd, dat, als de amerikaansche broeders eens
nauwkeurig studie maken van al de zwaarwichtige be-
toogen, die in Nederland zijn aangevoerd tegen het
Kamper doceeren en examineeren bóven het minimum,
dat de kerken van predikanten eischen, deze broeders
zullen zeggen: ach, ach, dat zijn, om in de taal van prof.
Hepp te spreken, allemaal slagen in ons aangezicht. En
daar is prof. Hepp immers zoo heel bang voor? Zoo
bezorgd?

Ergo: wie weet? Misschien helpt prof. Hepp, om
Grand Rapids te gerieven, wel mee aan Kampen's
uitbouw!

In dat geval zal hij, net als ik op het punt der ge-
meene gratie, alzoo zijnerzijds in zake het probleem van
Gods wil betreffende graadverleening door een niet met
verenigings-, doch met kerkgeld bekostigde school, moet
verschillen van dr A. Kuyper. Maar dat is niet zoo
heel erg. Zoo langzamerhand weten we 't allemaal wel,
dat óók prof. Hepp van dr A. Kuyper veelszins ver-
schilt.

Intusschen, behalve den humor, dien ik tusschen
Mississippi-rivier en Scholte's Pella niet verliezen wil,
mogen we toch ook den waarheidszin niet verliezen.
En daarom wil ik nog even terugzien op mijn eerste ver-
blijf in Grand Rapids, mijn hartelijk medelijdend uitdruk-
ken voor 't geschrift van prof. V. Hepp inzake mijn
amerikaansche reis. Dat hij, achteraf, en in 't openbaar,
de betoekenis van 't bekende Banner-artikel verkleinde
tot „bezorgd-zijn“ is tot daar aan toe; deze publi-
cist heeft wel meer de gewoonte, een paar weken te
wachten met het reageeren op dingen, die hem regar-
deeren; en na zooveel tijd wordt dan de betreffende zaak
minder konkrete voorgesteld dan ze is. Schwamm
d' rüber. Maar dat hij beweerde, dat de Banner-redac-
teur „n fijne reus“ had dan dr H. Beets, een
fijne reus, let wel, in het ontdekken van mijn twee
maal zullen spreken in de kerk van de Hoeksema en
dus van mijn bedoelingen met het gaan naar Amerika,
dat gaat, rondult gesproken, de perken te buiten. Dat
spreken van een „fijne reus“ suggereert, dat er iets
achterbaksch gebeurd is, dat de redacteur van „The
Banner“ eerder op 't spoor kwam dan dr Beets. Brrr!
En dan moet men weten, dat niets door mij zelf op
eigen gelegenheid geregeld is, dat alles over het comité
geloopen is, dat de aanvraag voor de kerk van de Hoek-
sema één der eerste was die onmiddellijk aanvaard is,
lang vóór „The Banner“ schreef, dat dr Beets comité-
lid is, dat het corresponderende lid van 't comité met
den Banner-redacteur en niet met dr Beets in één stad
aan één telefoonnet woont, en dat er niets geheim was.
Althans, o prof. dr V. Hepp, aan deze zijde niet.

Wil ik u eens wat zeggen? Er is gevreesd, dat onder-
zoekende, door te spreken over de gemeene gratie, zich
niet behoorlijk zou gedragen tegen zijn gastheeren, de
leiders der Chr. Geref. Kerk in Amerika. Nu, we zijn
tot nu toe in vollen vrede van alle gastheeren geschei-
den. Maar ik denk op 't oogenblik aan u zelf, prof. Hepp.
U is heel lang de gast geweest van den heer W. B.
Eerdmans, te Grand Rapids; comitélid, die eerst voor
uw tournee, en thans voor de mijne, heel wat moeite
sich getroost heeft. Welnu, ik vind, dat u zich vreemd
gedraagt, niet alleen tegen uw vaderlandsche broeders,
maar ook tegen dezen uwen amerikaanschen gastheer.
Vreemd, door zóó maar publiek te schrijven, dat de
Banner-redacteur een „fijne reus“ had dan dr H.
Beets in het ruiken van booze voornemens, uitgespon-
nen mede door uw voormaligen gastheer, aan
wien u heel veel te danken hebt, evenals ondergete-
kende. Ik zal u niet vragen, tegenover hem amende ho-
norable te doen. Men kan ook bij u soms voor een chris-
telijk verzoek om rectificatie niet terecht; ik weet het
uit eigen ervaring, en prof. Greijdanus heeft het nog
kort geleden duidelijk gezegd. Zeg nu maar, dat ik bit-

ter ben, en wapper nog maar eens, zooals tegen ds v.
Herksen, met het vaantje van een synodaal besluit in-
zake de polemiek. Het kan, en dat spijt me heusch, geen
indruk op mij maken.

Overigens heeft dr Beets — en ik ben hem daar erg
dankbaar voor — publiek hier in Grand Rapids ver-
klaard, dat enkele broeders, die mij niet kenden, wel
vreesden, met de vreeze, die u bekend is, maar dat het
toch eigenlijk allemaal niet andersom was. 't Staat ge-
drukt in „De Heidenwereld“. Plezierig overigens voor
dr Beets, onzen aanstaanden gast, dat hier één zijner
aanstaande gastheeren, prof. Hepp, verklaart, dat zijn
neus niet fijn genoeg was. . . .

Och, wat is de wereld soms komisch. En de kerkelijke
polemiek soms vleeschelijk.

Maar nu geen woord meer, dit maal, over dit alles.
Er komt veel terecht. Prof. Hepp mag, wat mij betreft,
gerust verder vertellen, dat ik hier tot nu toe over de
algemeene genade gesproken heb voor ieder, die erover
hooren wilde. En dat waren er erg veel. En ze waren
er niet alleen onder de volgelingen van ds Hoeksema,
ze waren er ook van chr. geref. zijde. Vele besprekingen
zijn daarover reeds gehouden, publiek en in conferen-
ties, zooals de amerikaansche gastvrijheid die zoo pret-
tig weet in te richten: een lunch, en daarna wat gezell-
ig praten met mekaar. Prof. Hepp mag ook wel weten,
want ik heb het verscheiden keeren hardop gezegd,
en naar belofte zal ik het ook in Nederland straks
nader uitwerken, dat mijn bedoeling geweest is, het
dilemma, waarvan hij uitgegaan is, toen hij aan de
amerikaansche broeders indertijd zijn adviezen gaf, te
doen zien als onjuist, en als hinderlijk voor de bespre-
king van het onderhavige vraagstuk. Sedert ik vlak
vóór mijn vertrek begreep, wat er al zoo afgespeeld
was, in verband met die amerikaansche reis, die ik
al jaren lang begeerde, maar die enkele diplomatisch
aangelegde broeders hebben trachten onmogelijk te
maken, is het mijn plan, nu ook niet langer prof. Hepp
te laten rusten in zijn gemeene-gratie-theorie. Ik heb
lang genoeg getracht, hem aan 't spreken te krigen,
opdat de vrede zou verkregen worden op een basis
van rechten van verantwoording tegen-
over de kerken, die ik te Kampen dienen mag.
Nu de hoogleraar Hepp den weg der openbare ver-
antwoording tegenover Christus' kerk (door hem in
brochures aangesproken) niet op wil, zal ik mijn
meening, zooals ik ze in Amerika heb mogen ontvou-
wen, ook in Nederland publiceeren, als God mij de
gezondheid laat. En sedert ik een hierboven reeds ge-
memoreerden brief in handen kreeg, waarin iemand,
wiens naam ik hoop te kunnen blijven verzwijgen, een
correspondent, die uit naam van een predikantengroep
bij hem informeerde, o.m. het volgende schreef:

„Now about Prof. Schilder. You ask whether I
think he is Orthodox. Yes, I do, — but I don't be-
lieve that he is „Reformed“. But I think that you
mean „Orthodox“ in that way, and then I don't
believe that he is desired here. . . .“

sedert dát moment, o prof Hepp, is mijn plan onwrik-
baar. Overigens moge het u gezegd zijn, dat óók de
schrijver dezer regelen bij nader inzien mij heeft laten
uitnoodigen om in zijn kerk te preeken.

Maar laat me niet langer in de aansprekende wijze
verder gaan. Prof. Hepp heeft in „Credo“ nog even
laten doorschemeren, dat ik in de kerk van een
„schismatieken“ predikant (ds Hoeksema) sprak. Ja,
zeker! Geen preek, maar een lezing, en nog één. Ik
geloof, dat er nog een derde komt, als ik voor de tweede
maal in Grand Rapids kom. Moet ik geloven, dat prof.
Hepp dat woord „schismatiek“ ook gebruikt, als hij
bepaalde hoogleraren der Vrije Universiteit citeert? Of
moet ik aannemen, dat hij vergeten is, hoe hij eens,
toen dr v. d. Vaart Smit door hem werd aangevallen,
schreef, dat hij met genoege in De Telegraaf zou
schrijven ter verdediging van de waarheid, zooals hij
eens deed? Of, dat hij vergeten is, dat ik met ds Hoek-
sema geen enkelen gemeenschappelijken grondslag voor
die lezingen heb vastgesteld, zooals ook prof. Hepp het
deed, toen hij een calvinistenconferentie belegde met
lieden van allerlei slag (ook „schismatieken“) in een
calvinistencongres? En is hij vergeten, dat volgens dr
H. H. Kuyper van circa 1892 de Chr. Geref. Kerk in
Nederland schismatiek was? Als dat het geval was in
1892, dan is dat voor God nóg zoo, voor God, voor
wien duizend jaren zijn als één dag. . . . Maar prof.
Hepp zal misschien tegenwoordig de kwestie der waar-
deering van het Chr. Ger. instituut in Nederland be-
zien onder het licht der pluriformiteitsidee. Daar is
over te praten; maar waarom dan het woord „schis-
matiek“ gebruikt, wanneer het hem te pas komt om een
sfeer te scheppen, waarin men het heeft over een
„fijne reus“? Och, och. Toen indertijd ds I. v. Dellen
in Nederland was, heeft hij (vertegenwoordiger van
de Chr. Ref. Church in Amerika) de Chr. Geref.
Kerk van Nederland evenzeer officieel bezocht als de
Gereformeerde Kerken. Ik heb er niet aan gedacht,
daar ook maar iets van te denken, dat minder aan-
genaam was. Met groot genoegen heb ik te Kampen
een avond met ds v. Dellen doorgebracht, in een periode,
waarin nog de apeldoorsche lucht aan zijn jasje hing.
En ik geef hem schoon gelijk. Maar ik verbaas me
over het heen-en-weer-geredeneer van een publicist als
prof. Hepp, die, als ik naar Amerika kom, en dan
ergens een lezing houd, waar ik precies mag zeg-

2) „Nu over Prof. Schilder. Gij vraagt, of ik denk, dat
hij Orthodox is. Ja, dat denk ik, — maar ik geloof niet, dat
hij „Gereformeerd“ is. Maar ik denk, dat hij „Orthodox“ in
dien zin bedoelt, en dan geloof ik niet, dat hij hier ge-
wenscht is.“ (Vertaling door S. G.)

Koninklijke Requisite.

De laatste reis van den Heiland naar Jeruzalem
is een weg Hammaälöth geworden, een triumftocht
der genade. De blinde te Jericho werd aan den
nacht, Zacheüs aan de zonde, een Lazarus aan
den dood ontrukkt. Deze koninklijke daden worden
gevolgd door de koninklijke waardigheid, die
Christus Zelf aanneemt, en de hulde Hem spon-
taan door de menigte gebracht. De Heiland be-
schikt als een koning over het rijk der Bethfagé:
de Heere heeft het van noode! Dan leggen de disci-
pelen hun kleederen op den rug van het dier en de
Galileërs werpen hun buizen op den weg. Het is
gemakkelijker het ezeltje van een ander te halen,
dan zijn eigen kleederen te geven. Hoe eenvoudig
zij ook mogen geweest zijn, het waren toch de
feestkleederen, waarin deze menschen opgegaan
waren tot de hoogtij-dagen te Jeruzalem. Dat
waren vrouwen als onze vrouwen, gewoon aan
bezorgdheid voor het Zondagsch gewaad. Wie weet
hoevele malen tijdens de reis zij hun man en hun
kinderen gewaarschuwd hebben: denk om je jas!
Pas op je manteltje! Nu treedt die zorg terug, want
de Heer heeft het van noode! Het is een aangrij-
pende gedachte! In een landelijk plaatsje staat op
een mul pad tusschen de boomgaarden (in een
reet! zeggen de Friezen) een ongezadeld ezeltje.
Het is nog niet ingereden, het is nog een veulen
vol kuren en nukken. Daar komen twee simpele
mannen en requireeren het voor den Koning der
koningen. De Heer heeft dat ezeltje nodig. Daar
komen de visschers en de boeren met hun kleede-
ren, wie weet hoe vaak versteld, en de Heere wil
ze aanvaarden. Hij laat zich huldigen met de in
haast geplukte bladerkransen en door het gejuich
der boeren: Heil den Koning! Wij zouden er bij
willen zijn, wij zeggen het Willem de Mérode na:

Wat zou ik graag de palmen zwaaien
Nu Gij uw hoofdstad binnentrijdt,
Den weg met voorjaarsbloei bezaaien,
Mijn mantel spreiden als tapijt.

Wat zou ik graag de kind'ren hooren,
De meisjes, arm aan arm gereid,
De hooge, schelle jongenskoren,
Vol eerbied en brutaal jolijt.

Wat zou ik? Ziet, uw Koning komt! Wij
belijden immers het Koningschap van Jezus Chris-
tus? Gezegend het Rijk van onzen vader David!
Hosanna in de hoogste hemelen! En Hij zendt nog
Zijn discipelen uit, niet als bedelaars, maar om
krachtens Zijn koninklijke beschikking de middelen
te requireeren, die de Heere van noode heeft. De
middelen voor een kerkje in Friesland, voor een
zondagsschool in Amsterdam, voor een school in
Gent, voor een militair tehuis in Brabant, voor
een dessa-hospitaaltje op Java, voor een Catechis-
musvertaling in de Oekraïne! Nóg geven de boeren
hun ezeltje, nóg werpen de Galileërs hun buizen
op den weg! Er zijn er echter ook, die rede-
neeren: wat zou de Heer aan mijn ezeltje hebben?
Als ik een paard had, zooals mijn buurman, dan
zou ik het gaarne geven! Maar ik val niet in de
belastingklasse. Omgekeerd vindt men er, die zeg-
gen: als ik zoo'n versteld buis droeg, als die Gali-
leërs aan hebben, zou ik het ook wel op den weg
werpen. Maar mijn colbert kan ik er niet aan
wagen en mijn swagger is spiksplinternieuw! Mijn
dochtertje hoort niet bij zoo'n zangkooortje en mijn
zoon de student past niet op een jongelingsver-
eeniging. Ziet, uw Koning komt en Hij heeft u en
uw gaven van noode, de halve centen en het zilver-
papier, dat een kind voor de Zending spaart, even-
goed als de briefjes van honderd van een beter ge-
situeerde. Uw zoon de student wil Hij hebben,
maar niet minder de nageljongen van de scheeps-
werf met de teer aan zijn vingers!

Laat ons ook oppassen voor een ander gevaar.
Hoeden wij ons voor de inbeelding, dat ons ezeltje
en ons huis wondervol zijn. Vergeten wij niet,
hoe dat ezeltje en die kieren bij Christus' vernede-
ring hebben behoord. Wat een optochtje! hoonden
de Farizeërs. Het is bespottelijk! Meester, laat ze
toch hun fatsoen houden! Maar Hij, Die zacht-
moedig was en een Heiland, Hij heeft in genade
de buizen der schamelen en het ezeltje van den
boer aanvaard en nóg aanvaard Hij ze bij Zijn
koninklijken tocht door de eeuwen.

Gezegend zij die groote Koning! N. B.

gen, wat ik wil, — een lezing, geen preek, laat
staan een synodaal bezoek (als ds v. Dellen) — komt
vertellen: Schilder is bij de schismatieken geweest, mijn
fijne reus trekt zich in „Credo“ op voor zoo snood
bedrijf, en laten we nu maar verder praten over cal-
vinistencongressen, pluriformiteit, en internationaal
calvinisme. Ik zal bij zooveel utiliteitsgeredeneer niet
eens probeeren een ernstig gezicht te zetten. Ik vind
dit alles een demonstratie van machteloosheid.

En intusschen vervolg ik mijn weg door dit land met blijdschap. Straks hoop ik te Polla te zijn. Daar is ook dr. A. Kuyper eens geweest, naar ik hoor. En toen hij aan de ontbijtstafel zat, werd hem door een lief meisje gevraagd: morgen, mister Kuyper, wat lus je?

Ik zal nu maar afbreken, want de tijd loopt af, en het wordt heusch tijd, weer eens wat van me te laten hooren. Ik ben nog lang niet klaar over Grand Rapids. Ik hoop, dat me tijd overblijft voor een nieuw habbellej vóór ik naar Denver (Ds v. Dellen) en vandaar naar Californië vertrek. Mijn hartelijken dank aan Prof. Greijdanus en de anderen, die „De Reformatie” helpen vullen, en die me nog niet hebben getelegrafeerd, dat ze staken, nu de tournee vanwege de vele uitnodigingen nog verlengd is, dank zij het feit, dat de paaschvacantie het mogelijk maakt. O ja, als De Veenhof tijd heeft, moet hij maar eens de dissertatie van Dr. Burggraaf nazien. Hier in Holland (waar ik van Grand Rapids uit een alleraangenaamst bezoek heb afgelegd, en bij Dr. D. Zwier gelogeerd, en met Dr. Danhof gemusiceerd heb) hebben ze me verteld, dat achter de dissertatie van Dr. Burggraaf een stelling staat, volgens welke de onderwijding tusschen inwendige en uitwendige roeping onjuist is. Als dat waar is (en de promotor, Prof. Hepp, zal dan de redactie van die stelling wel hebben overwogen), dan is er voor Dr. Veenhof, die door Prof. Hepp vanwege precies dezelfde stelling beschuldigd is van afwijking van de belijdenis, nog een korreltje troost uit Amerika overgewaaid. Misschien iets voor Perschouw? Ik kan 't toch niet laten, even de leiding van ons blad te beïnvloeden. Maar ik houd nu heusch op.

Neen, toch niet. Ik heb in Holland, waar nog familie woont van wijlen Prof. Ten Hoor, een reeks belangrijke brieven van Davinck gekregen; behorende tot een uitvoerige correspondentie met den toenmaligen Dr. Ten Hoor te Franeker. De familie gaf mij verlof tot publicatie, desgewenscht. Er staan prachtige dingen in; uit Kampen zijn de brieven geschreven. Om stond erin, dat Dr. Kuyper wel eens wat haastig werkte. Toen ik dat zei, heeft Prof. Hepp daarover heel verontwaardigd gedaan.

En nu ben ik toch nog bij Prof. Hepp. Maar dat moet niet. De Mississippi is een mooie rivier, en Amerika is voor mij „an entire block of hospitality”. En ik ben o zoo dankbaar voor de verbintenissen van nuttig en aangenaam in deze onvergetelijke dagen.

En nu, allemaal de hartelijke groeten van uw onderdanigen dienaar:

K. S.

Over hetgeen bij de vereeniging in 1892 is overeengekomen.

Het in dit opschrift genoemde jaartal 1892 kan doen vermoeden, dat bedoeld is de vereeniging der kerken uit de Afscheiding en die uit de Doleantie. Deze twee kerkengroepen hebben tot beider vereeniging eene overeenkomst aangegaan, zonder welke die vereeniging toen niet tot stand gekomen zou zijn. Een punt dezer overeenkomst betrof de Theologische School van de Christelijke Gereformeerde Kerk. De Synode van deze kerk bepaalde in 1891: „En eindelijk wat de opleiding tot het leeraarsambt betreft, oordeelt de Synode te moeten handhaven het beginsel, dat de kerk geroepen is, eene eigene inrichting tot opleiding harer leeraren te hebben, ten minste wat de godgeleerde vorming betreft”. Handelingen deser Synode, blz. 104. De Synode van Nederd. Geref. Kerken van 1891 aanvaardde hetgeen hiernede uitgesproken werd. Zij verklaarde, „dat zij genoegzaam neemt met de slotverklaring der Christ. Gere-

formeerde Synode te Leeuwarden, zijnde van dezen inhoud: „En eindelijk wat de opleiding betreft...” (Zie boven. Zij voegt er echter een viertal opmerkingen bij: „Altoos verstaande, dat de bedoeling van deze verklaring niet is: 1o. om het aloude Gereformeerde beginsel van vrije studie te vernietigen; noch ook 2o. om verandering...”)

Daarmede heeft deze Synode van Nederd. Geref. Kerken niet gezegd: „Wij nemen er genoegzaam mede, dat gij, Christelijke Gereformeerde Kerk, dat beginsel er op nahoudt, doch wij onzerzijds huldigen een ander beginsel; doch: ook wij aanvaarden dat beginsel. Het ging hier toch over eene quaestie van vereeniging van kerken, niet over het vrij laten over en weer van elkanders opinies. Wat zou dit zeggen van genoegzaam te nemen met zoodanige verklaring hier voor betekenende gehad hebben, wanneer het slechts bedoeld ware als een verlof om voor zich dergelijk beginsel vast te houden. En waartoe dan ook die vier opmerkingen, die ook bedoeld waren als punten of voorwaarden, die aanvaard moesten worden, zou de vereeniging kunnen doorgaan. Beide, die verklaring van de Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerk en die opmerkingen van de Synode van Nederd. Geref. Kerken, zijn over en weer bedoeld als voorwaarden, die beiderzijds moesten worden geaccepteerd, zou de vereeniging tot stand kunnen nemen, en die beide als zoodanig zijn aangenomen, en die beide ook maar alleen in dien zin hier betekenis konden hebben. Dat blijkt ook duidelijk uit de verklaring van Dr. A. Kuyper op de Synode te Dordt in 1893: „3. De bepalingen door de Leeuwarder—Haagache Synode(s) over en weer aan elkaar aangeboden, droegen, zoodra zij aangenomen waren, het karakter van een beding, overmits het was een overeenkomst tusschen twee lichamen. 4. Overmits deze overeengekomen bepalingen bedingen waren, teneinde te komen tot zoodanige vereeniging, waardoor de twee lichamen één werden, moesten zij, zoodra de twee één waren geworden, het karakter van beding verliezen. 5. Door dit teloor gaan van het karakter van beding is echter de zaak, die het geldt, niet verzwakt, maar versterkt. Vloeden toch twee groepen van kerken ineen, beide met de betuiging, dat de kerken eene eigene inrichting voor de opleiding van dienaren des Woords moeten hebben, dan zou het alleen bij stuitend bedrog of opzettelijk oneerlijke onderhandeling geweest zou moeten zijn, als men na de vereeniging hetgeen het beding inhield, alsdan niet terugvond als welgefundeerde overtuiging van alle kerken saam”. Art. 76.

Daar spreekt Dr. A. Kuyper, die alle deze onderhandelingen om tot deze vereeniging te komen, niet alleen heeft meegemaakt, maar er zulk een voornaam aandeel in heeft genomen, van eene betuiging beiderzijds, „dat de kerken eene eigene inrichting voor de opleiding van dienaren des Woords moeten hebben”, en zegt hij, dat het stuitend bedrog of opzettelijk oneerlijke onderhandeling geweest zou moeten zijn, als men na de vereeniging hetgeen het beding inhield, alsdan niet terugvond als welgefundeerde overtuiging van alle kerken saam”. Hieruit blijkt wel zeer onjuist wat Dr. H. K. Vellenga schrijft in het „Geref. Kerkblad voor Drente en Overijssel” van 18 Febr. j.l.: „De Synode van de Nederd. Gereformeerde Kerken nam met deze verklaring genoegzaam, omdat zij, al stemde zij niet in met het door de synode der Christelijke Gereformeerde Kerk beleden en gehandhaafde beginsel, van meening was, dat de vereeniging der beide kerkengroepen niet op deze kwestie mocht afstuiten”. Dr. H. K. Vellenga zegt van ge-

noemde Synode: „al stemde zij niet in met het door de synode der Christelijke Gereformeerde Kerk beleden en gehandhaafde beginsel”. Maar Dr. A. Kuyper, die door eigene persoonlijke werkzaamheid aan de onderhandelingen destijds heeft deelgenomen, spreekt van de twee kerkengroepen als „beide met de betuiging, dat de kerken eene eigene inrichting voor de opleiding... moeten hebben”, en van eene „welgefundeerde overtuiging van alle kerken saam”. En niemand op de Synode te Dordt heeft hem op dit punt tegengesproken.

Nu kan men betreuren, dat de Synode van Nederd. Geref. Kerken in 1891 dit beginsel, dat de kerken zulk eene eigene inrichting moeten hebben, heeft aanvaard, en dat op hare aanneming de vereeniging van beide kerkengroepen is tot stand gekomen. En men kan dat onjuist achten, en trachten als in strijd met Gods Woord voor te stellen, om het zoo mogelijk teruggenomen te zien. Maar men mag niet eene foutieve voorstelling geven van wat geschied is, en dientengevolge nu geldt Vgl. ook „De Heraut” van 26 Febr. en 5 Maart j.l.

Evenmin is juist wat Dr. H. K. Vellenga in bedoeld artikel ook schrijft: „Het stond dus zoo, dat de kerken van Afscheiding en Doleantie wilden vereenigen, doch daarbij een verschillende beginsel beleden ten aanzien van de wijze van opleiding tot den dienst des Woords... Hier staan twee beginselen naast elkaar, waarvan één natuurlijk een misverstand moet zijn”. Want het beginsel van „vrije studie” zegt eenvoudig, dat de a.s. dienaren des Woords vrij zijn en blijven in de keuze van de inrichting hunner opleiding, en dat niemand voor praeparatoir en peremptoir examen en als dienaar des Woords zal worden afgewezen vanwege de plaats en inrichting zijner studie en opleiding. Hij kan zijne opleiding ontvangen hebben aan de Vrije Universiteit, aan eene Rijksuniversiteit, in het buitenland, aan een Roomsche Seminarie, geheel autodidactisch, dat doet er alles niet toe, als hij maar de noodige kennis en bekwaamheid heeft, en zuiver Gereformeerd van belijdenis is. Maar dat beginsel is nooit een geschilpunt bij de onderhandelingen ter vereeniging geweest. Dat beginsel huldigde de Christelijke Gereformeerde Kerk ook reeds vóór die onderhandelingen, evengoed als de kerken uit de Doleantie. En bij de quaestie van het bezitten der kerken van eene eigene inrichting voor de opleiding ging het er niet over, dat alleen aan die inrichting door de a.s. dienaren zou mogen worden gestudeerd, en dat allen, die elders hunne opleiding hadden ontvangen en aan andere inrichtingen gestudeerd, afgewezen moesten worden. Terecht schrijft Dr. J. H. Rietberg in „De Wachter” van 24 Febr. j.l.: „Dit heeft de Chr. Geref. Kerk ook nooit gezegd, al had zij haar Theologische School voor de opleiding tot den dienst des Woords. Zij heeft ook toegelaten menschen, die elders gestudeerd hadden, evengoed als zij sommigen op grond van art. 8 der kerkorde toeliet tot het predikambt. Regel was: de opleiding aan de Theol. School, uitzondering: elders studeeren of de weg van art. 8”. En later zegt hij nog: „de kerken uit de Doleantie wilden eerst niets weten van opleiding door de kerk; zij hebben ten slotte dit beginsel aangenomen, zoodat dit gold voor de vereenigde kerken. Over het beginsel van vrije studie is hierbij geen strijd geweest”. Schrijft hij hier: „opleiding door de kerk”, dan bedoelt hij natuurlijk: opleiding aan eene eigene inrichting der kerk. Men leze voorts het artikel van Dr. Rietberg in zijn geheel, en ook dat in het nummer van 3 Maart.

Hier worde ook nog aangehaald wat Dr. A. H. Oussoren schrijft in de „Zeeuwsche Kerkbode” van 24 Febr. j.l.: „Om alle misverstand af te snijden, willen we eerst

POPULAIR-WETEN - [SCHAPPELJKE SCHETSEN

In Kuyper's lijn.

II.

Het is, voor wie ook maar eenigszins op de hoogte is met het wetenschappelijk bedrijf heelmaal niet vreemd, dat Dr. Kuyper rusteloos op diepgaand wijsgeerig onderzoek aandrong en om een Schriftuurlijke filosofie zelfs bad.

De „philosophie” immers beheerscht in buitengewone mate alle wetenschappen en allen wetenschappelijken arbeid en allen die zich daaraan wijden. Zij immers handelt over de diepste grondslagen, de beslissende vooroordeelen, het allesbeheerschende uitgangspunt van iedere wetenschap.

Iedere „philosophie” zet een eigen stempel op het wetenschappelijk onderzoek en de wetenschappelijke resultaten van hen die zulk een filosofie hebben aanvaard. Of de beoefenaren der wetenschappen zich daarvan bewust zijn of niet doet aan het feit niets af of toe.

Zeker, er zijn wetenschappelijke werkers, die met klem betoogen van iederen filosofischen smet vrij te zijn. Los van elke filosofische constructie stellen zij hun onderzoek in en formuleeren hun resultaten. Maar zulk beweren is alleen maar een blijk van een groot en gevaarlijk zelfbedrog! Ieder onderzoeker gaat van bepaalde vooroordeelen, zekere grondovertuigingen uit en is innerlijk gebonden aan allerlei opvattingen en inzichten. En naarmate hij zich van deze binding minder bewust is, is hij er meer aan geketend en wordt er sterker door beheerscht.

Het is weer Dr. Kuyper die dit verschijnsel zoo helder heeft gezien en gepeild.

„Aan iedere redeneering”, zoo schrijft hij, „liggen „wijsgeerige gronden” ten grondslag.

Tot de wijsbegeerte behoort onder meer de logica en de „weg der kennis”; en natuurlijk niemand kan in zulk een geding (het gaat over encyclopaedische kwesties — C. V.) redeneeren, of hij komt met deze wijsgeerige wetenschappen, ook al merkt hij het zelf niet, in aanraking.

Het verschil is maar, dat de één dit inzielt, en daarom die wetenschappen bestudeert, terwijl de ander dit niet merkt, en nu eenvoudig praktisch, zonder de noodige kennis van zaken, te werk gaat.

Ook dan is er wel een wijsgeerig uitgangspunt, een wijsgeerige achtergrond, een wijsgeerige grondslag, alleen maar ze zijn niet met bewustheid gekozen, doch slechts „op den tast en op het gevoel af”, als we ons zoo mogen uitdrukken, in gebruik genomen.

Gemeenlijk nu plegen deze laatste betoogers dan aan hen, die wel deze wetenschappen onderzochten, en dus met bewustheid te werk gingen, na te roepen, dat ze in de filosofie verdrinken.”

• • •

Deze binding aan allerlei wijsgeerige opvattingen, zonder dat men er zich van bewust is, is — om bij eigen huis te blijven — ook bij theologen op te merken.

Vele predikanten zeggen b.v. dat ze zich niet met „de filosofie” bemoeien! Ze werpen zich op „de eenvoudige verklaring der Heilige Schrift” zonder meer. En, zeer naïef, meenen ze in op-rechten gemoede, dat zich tusschen hen en de Heilige Schrift geen enkele wijsgeerige constructie, geen enkel filosofisch schema of voor-

8) „De Heraut”; No. 929; 13 Oct. 1895.

oordeel bevindt. Neen, ze bemoeien zich niet met „de filosofie” — het is alleen maar jammer, dat „de filosofie” zich zoo grondig met hen heeft bemoeid en hen stevig in haar greep houdt.

Ook hier dan weer hetzelfde jammertelijke misverstand. Men hoeft niet lang met dergelijke a-philosophische bijbelonderzoekers te praten of men bemerkt aanstonds, dat allerlei wijsgeerige onderscheidingen en opvattingen een zeer belangrijke rol spelen in denken en redeneeren!

Meestal is het dan zóó, dat het wijsgeerige apparaat waarmee men dag aan dag opereert, opgedaan is in den tijd van de propaedeutische studiën, de eenige periode waarin men — gedwongen — „aan filosofie deed”. Levenslang doen de toen aangeleerde schema's hun invloed gelden. Maar men is zich daarvan niet bewust; men is overtuigd „blanco” te staan tegenover de Heilige Schrift.

Prof. Grosheide geeft in zijn mooie oratie: „De Geschiedenis der Nieuw-Testamentische Godsopenbaring” een interessant en sprekend voorbeeld van dit verschijnsel. Hij schrijft het volgende:

„Er is op het gebied van de Nieuwtestamentische wetenschap sedert het laatst der vorige eeuw heel wat veranderd. Opnieuw is aan den dag getreden, dat de Nieuwtestamentici ten onrechte vaak hebben beweerd, dat ze geheel onbevooroordeeld hun studiën verrichten en dat geen band van eenig theologisch stelsel hen bond. Het is gegaan zooals het meer geschied is: Juist toen op systematisch gebied een gedachte, die lang heerschappij had geoefend, op haar laatste beenen liep, omdat de ongenoegzaamheid ervan werd ingezien, kreeg ze invloed in de wetenschap van het Nieuwe Testament. Op zichzelf heel begrijpelijk. Immers, hoe gaat het in den regel? Vakgeleerden blijven, voor hetgeen niet tot hun vak behoort, doorgaans staan bij hetgeen hun aan de universiteit werd voorgedragen. Wel op hun eigen gebied, niet op een

zeggen, dat de Gereformeerde eeniging voo doen we ook kerkelijk. D kerken. Maan tingen in on zit dus het der Kerken. En uit dit niet-Gereform steunen. Or liefhebben. I den student staat dit an al dankl deze twee lijke liefde. omdat we Gereformeer Gereformeer land gezegde meer zulk en dat is op elkander

Verschi

Onder e Koopmans, Callenbach (ijdschrift) Word wil logische bet niet, wil st aansluiten de leer van het soms o Dit wordt i rijk zijn n kwamen en verantwoor interessan i. Pajin, eene Bo e een artikel P. Scholte vóór, en w hang van l en het rec deze quass tament, be niet reden over schep Koopmans tige Sol en Kerk d theologisch ti k, der moet niet ia, of wat aan de or uitlogging? Heilige Sol bla. 31, on openbaring 32: „God b profeten e van Chris Godzelf op ontvangen

ander m schap. E mentici, l logie — doortrok en wat er beoefendi matici d wanie ge van geen Wat Pr zijn aan tuurlijk i worden

Tot du Kuyper's christelij filosofie daarop l actief pr De vra dien in Ongelv tekenis geleverd, generatie met de Zoo s „De C moeilij gedachte schap n passen. bleot leg ontdekke liche” w

9) A.w

Van den dienst of het ambt der Kerk¹⁾.

264. Wat is de ambtelijke dienst der Kerk?

Het is de openbare prediking van 't Woord Gods, de bediening der Sacramenten, en de kerkelijke tucht, tot volmaking van het heil der uitverkorenen ingesteld.

265. Waarom heeft God den dienst der Kerk ingesteld?

Omdat Hij ons daardoor in Zijn verbond zou opnemen, ons er in zou bewaren en ons vast verzekeren zou, dat wij er in zijn en in eeuwigheid zullen blijven.

266. Waarom zegt gij, dat wij door den dienst (der Kerk) in Gods verbond worden opgenomen en erin bewaard worden?

Omdat hij 't werktuig van den H. Geest is, waardoor Hij het geloof en de bekeering, die God in Zijn verbond van ons vordert, in de harten der uitverkorenen werkt en versterkt.

267. Wordt aan den H. Geest Zijn eere niet ontnomen, wanneer de heiligmaking wordt toegewezen aan den dienst (der Kerk)?

Volstrekt niet; want de kracht en werking²⁾, waar door wij geheiligd worden, is geheel van den Goddelijken Geest. De dienst der Kerk echter is slechts Zijn instrument (werktuig), waardoor Hij de zielen en harten der uitverkorenen beweegt, op den tijd en de wijze, waarop dit Hem goedgevult; niet omdat Hij niet anders kan, maar omdat het de Goddelijke wijsheid heeft behaagd door de dwaze prediking van het kruis zalig te maken, die gelooven.

268. Wat moet door de Dienaren (des Woords)³⁾ gepredikt worden?

Niets dan het Woord van God, vervat in de Wet en het Evangelie.

H.

G. B.

1) De ministerio ecclesiae = van den dienst, het ambt der Kerk. Cf. „Kerkendienst“. (Zondag 38. H. Cat.) Ursinus spreekt van het ministerium zonder meer, van het ministerium ecclesiae, ministerium ecclesiasticum, publicum ministerium, ministerium Evangelii etc. De behandeling van dit ministerium (ambt) der Kerk acht hij zóó gewichtig, dat hij hieraan het vierde hoofdstuk van zijn Groote Catechismus heeft gewijd.

2) efficacia.

3) ministria.

UIT HET POLITIEKE
EN SOCIALE LEVEN

Waarom het gaat.

Uit het verweer van Brachmann in zijn „Alfred Rosenberg und seine Gegner“, blijkt duidelijk, waarom het in den Duitschen kerkelijken strijd gaat.

De schrijver van de genoemde brochure onderscheidt drie groote tijdperken in de geschiedenis van het Duitsche rijk. Het eerste is dat van de „Christianisatie der Germanen“, waarin, zooals hij zegt, tegelijk een Germanisering van het Christendom begon, zonder welke beweging het Christendom vermoedelijk tot de Middellandsche Zee beperkt gebleven en nooit een wereldreligie geworden zou zijn. (Men versta dit goed: zijn eigenlijke kracht zou het Christendom aan de Germaansche waarden ontleend hebben, die in hetzelfde ingedrongen (zouden) zijn. Uit zichzelf was het daartoe niet in staat geweest!)

wereld- en levensbeschouwing tot wetenschappelijke uitdrukking brengt.

Dat hiervoor belangrijke bijdragen zijn geleverd. Kuiper schonk in het tweede deel van zijn „Encyclopaedie“, Bavinck in zijn „Christelijke Wetenschap“ waardevolle bouwstoffen voor een eigen wetenschapsleer. De laatste ontwierp bovendien in zijn „Christelijke Wereldbeschouwing“ de schets eener filosofie. Woltjer liet in zijn oratiën ons menig filosofisch fragment na. Ook de eerste twee deelen van Geesink's „Van 's Heeren Ordinantien“ zitten, schoon populair uitgewerkt, vol wijsgeerige gedachten. Om nu van studiën der jongere generatie niet te spreken.

Als vóór-arbeid is dit alles niet te versmaden. Moge echter een nieuwe periode ons verrassen met een filosofie uit eigen beginsel gegroeid.

Onze tijd roept er om.

De vooruitgang der Gereformeerde wetenschap hangt er voor een groot deel van af.

Bestudeering van de historie der filosofie is uitmendend, mits ze leidt tot een eigen filosofisch systeem.

Met filo-filosofie mag geen genoegen genomen. Met minder dan het scheppen van een filosofie kunnen we niet tevreden zijn.¹²⁾

En — wat misschien nog het sterkste spreekt — het is bekend, dat Prof. Dr. H. Bavinck er in zijn latere levensjaren ernstig aan gedacht heeft zijn professoraat neer te leggen om gedurende den tijd, die hem nog restte al zijn denkkraft en geweldige wetenschap te besteden aan het zoeken, het bouwen van een christelijke filosofie.¹³⁾

12) „De Reformatie“, III, 49; 7 Sept. 1923. De eerste zin van de tweede alinea van dit citaat loopt niet.

13) Dit werd mij medegedeeld door den vriend van Prof. Bavinck, Dr. W. H. Nieuwhuis, overl. te Kampen. Meermaals had Prof. Bavinck met hem over dit plan gesproken.

met het door Kerk beleden. Kuyper, die aan de onder, spreekt van het de betuiging voor de eene „welgekerken saam“, oft hem op dit

van Nederd. le kerken zulk leest aanvaard, ing van beide men kan dat et Gods Woord ruggenomen te ve voorstelling volge nu geldt. Maar j.l. nga in bedoeld dat de kerken reenigen, doch en ten aanzien des Woords... e, waarvan één Want het be- ig, dat de aa en in de keus a dat niemand en als dienaar wege de plaats. Hij kan zijne je Universiteit, nland, aan een jn, dat doet er kennis en be- ord van helijde- geschildpunt bij eweest. Dat be- eerde Kerk ook d als de kerken het bezitten der or de opleiding aan die inrich- den gestudeerd, ng hadden ont- estudeerd, afga- t. De J. H. Riet- : „Dit heeft de d zij haar Theo- den dienst des chen, die elders (migen op grond het predikambt School, uitzonde- art. 8“. En later tie wilden eerst : zij hebben ten i dit gold voor van vrije studie t hij hier: „op- natuurlijk: op- kerk. Men leze zijn geheel, en

Verschil in Schriftgeleed.

Onder redactie van Prof. Mr. P. Scholten, Dr. J. Koopmans, Prof. Dr. H. Kraemer e.a. is hij G. F. Callenbach N.V. te Nijkerk een nieuw tweemaandelijkse tijdschrift verschenen, dat een getuigenis van Gods Woord wil geven, reformatorisch wil zijn, in de theologische beweging, die in K. Barth haar grootste figuur ziet, wil staan, zich vooral bij Van der Brugghen wil aansluiten en van Prof. Gunning leeren, en meent juist de leer van Dr. A. Kuyper te moeten bestrijden, al wil het soms ook aanknoopen aan hetgeen hij verkondigde. Dit wordt in Ter opening gezegd. Het zal belangrijk zijn na te gaan, wat dit tijdschrift met zijn bewakende en uitgebreiden staf van redactieleden en medeverantwoordelijke auteurs bieden zal. Behalve eene interessante Kroniek van Dr. O. Noordmans, Dr. G. L. Patijn, N. Stufkens, en Mr. G. E. van Walsum, en eene Boekbespreking, bevat het eerste nummer een artikel Evangelie en Recht van Prof. Mr. P. Scholten, waarin hij uitgaat van 's Heeren staan vóór, en woord tot, Pilatus, om over afstand en samenhang van Kerk en Staat te handelen, en over de macht en het recht van den magistraat of rechter. Hij wil bij deze quaestie ook gerekend hebben met het Oude Testament, bezien in het licht van het Nieuwe, maar gaat niet redeneeren vanuit hetgeen in de Heilige Schrift over schepping en zondeval geopenbaard wordt. Dr. J. Koopmans schrijft over Het beroep op de Heilige Schrift, en zegt, dat de situatie van Theologie en Kerk duidelijk in de richting van één fundamenteel theologisch probleem wijst: „dat der hermeneutiek, der leer van de uitlegging der Schrift“. Doch moet niet voorafgaan de vraag, wat de Heilige Schrift is, of wat men van haar geloof? En kan niet eerst dan aan de orde komen die naar de rechte wijze harer uitlegging? Wanneer Dr. J. Koopmans schrijft: „De Heilige Schrift is het getuigenis van Gods openbaring“, blz. 31, ontkent hij daarmee eigenlijk, dat zij ook zelve openbaring Gods is. En wel zegt Dr. Koopmans op blz. 32: „God heeft Zijn Woord gegeven door het woord van profeten en apostelen. Wij gelooven, dat deze getuigen van Christus, die in den Bijbel zijn vereenigd, door God zelf op bijzondere wijze zijn gequalificeerd. Zij allen ontvangen een bijzondere rechtvaardiging van Gods

De A. H. Oude van 24 Febr. willen we eerst

zich niet met maar jammer, ndig met hen er greep houdt mmerlijke mis- ergelijke a-ph- praten of men sgeerige onder- belangrijke rol

ijlsgeerige appa- reert, opgedaan tische studiën, gedwongen — g doen de toen l gelden. Maar ten is overtuigd Heilige Schrift. ie oratie: „De sche Godsopen- t voorbeeld van volgende:

testamentische rige eeuw heel n dag getreden, echte vaak heb- oroordeeld hun and van eenig s gegaan zooals op systematisch erschappij had liep, omdat de gezien, kreeg ze et Nieuwe Tes- ik. Immers, hoe en blijven, voor doorgaans staan it werd voorge- d, niet op een

Tot dusver hebben we alleen geteekend Dr. A. Kuyper's rusteloos wijzen op de noodzaak eener christelijke of, wat hetzelfde is, calvinistische filosofie. En duidelijk bleek, dat hij de aandacht daarop bleef vestigen tot aan het einde van zijn actief professoraat.

De vraag komt nu vanzelf op: is misschien naden in dit manco voorzien?

Ongetwijfeld is meer dan een studie van betekenissen over wijsgeerige kwesties en stroomingen geleverd, maar permanent blijft ook de jongere generatie roepen om een wijsbegeerte, die ten volle met de Heilige Schrift rekt.

Zoo schreef Prof. Dr. T. Hoekstra in 1913:

„De Christelijke filosofie staat voor een zeer moeilijke taak. Zij heeft de groote Christelijke gedachten op de bijzondere gebieden (van wetenschap n.l. — C. V.) door te denken en toe te passen. Zij moet de principia der wetenschappen bloot leggen, formuleeren, het verband trachten te ontdekken, om zoo te komen tot eene „einheliche“ wereld- en levensbeschouwing.

9) A.w. p. 7/8.

wega, waardoor alle verder christelijk getuigen afhankelijk wordt gesteld van dit eerste getuigenis. God heeft Zijn Woord gegeven, en Hij heeft het daár, in de Heilige Schrift, gegeven. Zoo zijn wij gebonden het nergens elders dan daár te zoeken, als wij rechtvaardiging behoeven, en aanwijzing voor geloof en leven.“ Maar daarmee wordt de Heilige Schrift toch nog niet als ook zelve Gods Woord beleden. Zoo schijnt (of blijkt) zich hier een principieel verschil met Calvin en het Calvinisme of de Gereformeerden te openbaren. En dat een ander Schriftgeleed als vanzelf tot andere beschouwingen in vele zaken leidt, mag vanzelfsprekend heeten.

S. GREIJLDANUS.

Ds L. A. Brunsting over Prof. Schilder.

Ds L. A. Brunsting, predikant van de First Reformed Church te Sioux Center, Iowa, zond aan „De Reformatie“ een stuk, dat hij in „The Sioux Center News“ geplaatst had, en waarvan hier om de plaatsruimte slechts een gedeeltelijke vertaling gegeven wordt.

„Het rustige uur.“

Laat ons elkander de hand schudden. Het is alles over Dr. Schilders komt hier, en wij hebben alle menschen en predikanten in deze streek uitgenoodigd, hem te ontmoeten. De broeders zijn het eens, dat het beter geweest ware, dat Ds H. J. Kuiper, redacteur van „The Banner“, nooit zijn artikel geschreven had, want het beïnvloedde menschen en predikanten tegen Dr. Schilder. Maar op dezen tijd heeft het artikel geen invloed meer, en de menschen hebben behoefte om Dr. Schilder te hooren. Ik heb zoo veel verzoeken voor Dr. Schilder ontvangen, dat ik niet alles kon schicken. Maar wij hebben ons best gedaan zooveel wij konden.

Op eene andere plaats (in „The Sioux Center News“) kunt gij deze reisroute lezen. Dr. Schilder komt hoogelijk gerecommandeerd als een man van groot inzicht in de waarheden van Gods Woord. Hij is een zeer bekwaam en aangenaam spreker.

Het kost veel geld om te reizen. Dit uitstapje van Dr. Schilder echter is geen persoonlijk uitstapje. Hij reist voor en met een doel. In deze dagen van waterig denken en nevelig leven hebben wij behoefte aan mannen van dit type om ons opnieuw op te wekken. Wij dragen ons penningstak bij voor dezen invloed. Hier is een man Gods voor dezen tijd.“

Ds L. A. Brunsting deelt dan mede, wanneer en waar Prof. Schilder te Sioux Center spreken en preeken zou. En op een andere plaats in „The Sioux Center News“ nog wat hem door iemand geschreven was, die Prof. Schilder gehoord had, e.a.

„De drie keeren, dat ik hem hoorde, was hij bewonderenswaardig. Ik denk, dat hij als denker en spreker bijna een eigen klas vormt. Hij doet zeker hier in Grand Rapids de kerken vol loopen. Twee malen toen ik ging, moesten vele menschen terugkeeren. Ik denk, dat hij een groot inzicht heeft in geestelijke waarheden en dat hij eene eenvoudige pakkende (cinching) wijze van preeken heeft.“

S. GREIJLDANUS.

Hulp opleiding predikant Argentinië.

Ook deze week mogen we een gift voor dit doel verantwoorden. Ze bedroeg f 250, en werd mij ter hand gesteld door N.N. te Kampen.

Voor dit bewijs van belangstelling zijn we ten zeerste dankbaar. Mogen we nog eens de aandacht vestigen op het mooie doel, waarvoor deze rubriek werd ingesteld? Giften zullen dankbaar worden verantwoord. Gironummer van Prof. Schilder: 127378.

L. DOEKES.

Van dat ideaal zijn we nog zeer ver verwijderd. Maar hoopvol gaat de Christenwijsgeer aan het werk omdat hij verzekerd is dat de Godsopenbaring in Christus ons in beginsel de solutie voor de problemen biedt.¹⁰⁾

Dit schreef Prof. Hoekstra. Maar wie zijner oud-leerlingen heeft hem niet telkens weer zijn innig verlangen hooren uitspreken, dat het nog eens komen mocht tot een eigen filosofie en dan met name een eigen ken-theorie?

In het jaar 1918 houdt Prof. Honig op de Wetenschappelijke samenkomst der Vrije Universiteit zijn referaat over „De taak der Wijsbegeerte“. En weer hooren we dezelfde idanken: „Ons ontbreekt nog een systeem van christelijke wijsbegeerte, eene filosofie van het calvinisme“, „De nood der tijden vordert zulk een systeem“. Vooral met het oog op de studeerende jeugd hoopt Prof. Honig, dat het tot zulk een systeem spoedig kome. „Negatief, opdat ze niet langer meenen, dat een wijsgeerig systeem van het Calvinisme niet kan verwacht; en positief, opdat ze... onmiddellijk reageeren zullen tegen van onze begijnen afwijkende voorstellingen, ook al hebben deze een schoonen schijn.“¹¹⁾

Prof. Hepp geeft in het nummer van „De Reformatie“, uitgegeven ter gelegenheid van het vijfen-twintig-jarig regeeringsjubileum van Koningin Wilhelmina, een overzicht van de beoefening der filosofie in Nederland gedurende die periode.

Na erop gewezen te hebben dat onze wetenschap filosofisch teert op het buitenland, schrijft hij:

„Van hooger belang dan een zelfstandige, nationale filosofie is een zelfstandige christelijke filosofie, en met name eene, die de Gereformeerde

10) „Wat is Christelijke Filosofie?“ „Geref. Theol. Tijdschr.“; XIV, 1 (Mei 1913); p. 24.

11) A.w.; p. 58, 65.